

บทบาทพระสงฆ์ในสังคมสวัสดิการ

ผศ.ประเสริฐ ปอนถิ่น พธ.บ., M.S.W.
อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

สังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี แต่ตรงกันข้ามทางด้านจิตใจเสื่อมลง สังคมเต็มไปด้วยปัญหา มีค่านิยมที่ผิดๆ และแสดงออกอย่างเห็นได้ชัด มีความหุนหันฟุ้งเพื่อแย่งชิงคนรวย โดยไม่คำนึงถึงว่าร่ำรวยมาด้วยวิธีใด ขาดคุณธรรมจริยธรรม เบียดเบียนเอาเปรียบกัน มีการแข่งขันกัน นอกจากนี้ ยังเบียดเบียนธรรมชาติแวดล้อม ทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม ป่าไม้ แม่น้ำ ที่ดิน ถูกยึดครองและถูกทำลาย ทำให้น้ำเน่าเสีย ป่าไม้หมดไป เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ทำให้กระทบถึงประชาชนระดับรากหญ้า เกิดปัญหาสังคมตามมา มีชนชั้นที่แตกต่างกันระหว่างคนรวยกับคนจน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาคนชราถูกทอดทิ้ง ปัญหาความยากจนและยังมีปัญหาอื่นๆ อีกมาก รวมถึงการไม่สนใจศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนมากยิ่งขึ้น กลายเป็นเมืองอุตสาหกรรม ทำให้ชาวชนบทที่แร้นแค้นเดินทางเข้ามาในเมืองเพื่อหางานทำ ทำให้เกิดชุมชนแออัดและแหล่งสลัมขึ้น ระดับการศึกษาของประชาชนยังต่ำและปรับตัวไม่ทันกับความเจริญ ระบบราชการทำงานไม่มีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวัตถุและสภาพสังคมที่สลับซับซ้อน ปรับตัวไม่ทันกับความเจริญทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เข้ามา โดยเฉพาะการเมืองที่ยังไม่มีความเป็นเสถียรภาพ มีความขัดแย้งกัน มีการผูกขาดโดยกลุ่มคนจำนวนไม่กี่กลุ่ม ใช้เงินเป็นใหญ่ ทุจริตต่อหน้าที่ ขาดประสิทธิภาพทางการบริหาร ขาดภาวะผู้นำ เป็นเผด็จการทางสภา ตัวของรัฐบาลเองก็มีปัญหา ทำให้ประชาชนเกิดความเสื่อมศรัทธาทั้งระบบการเมืองและระบบราชการ จึงขาดโอกาสที่จะได้คนดีคนเก่งเข้ามาทำงานให้แก่ประเทศชาติและยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองดูแลทุกข์สุขของประชาชนได้

ด้วยเหตุนี้ทำให้รัฐบาลจึงคิดริเริ่มงานด้านสงเคราะห์ หรือสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยมีนโยบายมุ่งหน้าเข้าสู่สังคมสวัสดิการ โดยให้ทุกภาคส่วนของสังคมต้องมีความรับผิดชอบทางด้านสวัสดิภาพของประชาชน ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะไปทำงานที่ไหนก็จะขึ้นอยู่กับหน่วยงานนั้นช่วยเป็นภาระในการดูแลด้านสวัสดิการ และความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่ควรจะได้รับ เนื่องจากว่ารัฐยังไม่สามารถให้ความปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง นักสังคมสงเคราะห์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งทั้งองค์กร/หน่วยงานทั้งภาครัฐและ

ในการบริหารจัดการ เป็นเสมือนดาบสองคม ด้านหนึ่งอาจจะดีสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ แต่อีกด้านหนึ่งทำให้ประชากรของตนเป็นคนที่เกียจคร้านไม่ทำงาน เพราะตงงานแล้วรัฐจะมาช่วยเหลือดูให้พออยู่พอกิน ทำให้ความเป็นชุมชนไม่มี เกิดความว้าเหวขึ้นในท่ามกลางสังคมที่วุ่นวาย เพราะคนในชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการเข้าไปแก้ปัญหาเหล่านั้น

ประเทศไทยรัฐเองก็ยังมีปัญหาเป็นหนี้เป็นสิน ยังเอาตัวเองไม่รอด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่กำลังเผชิญอยู่ โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความเป็นสองมาตรฐาน ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน ผู้ที่ยังต้องโอกาสทางสังคม ด้วยโอกาสที่จะเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ การเป็นสังคมที่ไม่มีความเท่าเทียมกัน สังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์ สังคมแห่งการมีพรรคพวก ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนนับวันยิ่งห่างขึ้นกันมากยิ่งขึ้น ทางรัฐบาลก็พยายามหาวิธีอุดช่องว่างที่เกิดขึ้น จะผลักดันให้เป็นสังคมที่เป็นรัฐสวัสดิการก็เป็นไปไม่ได้ แต่ก็พยายามโดยผลักดันให้สังคมช่วยกันรับผิดชอบกับปัญหาสังคมมากยิ่งขึ้น หรือแม้แต่ชุมชนเอง ต้องมีการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน แม้แต่รัฐเองบางทีก็มองไม่ออกว่านโยบายที่เอามาใช้ปฏิบัติ จะทำได้จริงตามนั้นหรือเปล่า ถึงแม้นโยบายดีแต่ผู้ที่นำมาปฏิบัติก็อาจมีอคติโดยไม่รู้ตัว เพราะการตัดสินใจที่อยู่ในสังคมที่เป็นระบบอุปถัมภ์มานาน ความเป็นพวกพ้อง เขียนกฎระเบียบที่เอื้อต่อพวกพ้องตัวเอง สวัสดิการสังคม นายณรงค์ ได้อธิบายว่า รัฐสวัสดิการคือการจัดสวัสดิการให้อย่างทั่วถึงโดยรัฐ ส่วนสังคมสวัสดิการ คือทุกภาคส่วนในสังคมร่วมกันจัดสวัสดิการ เช่น บริษัทสร้างสวัสดิการให้พนักงาน หรือบริษัทกับพนักงานร่วมกันสร้างสวัสดิการขึ้นมา ในประเทศอุตสาหกรรมเรียกว่า Corporate welfare อย่างบางประเทศระบบประกันสังคมทำเองโดยบริษัทกับลูกจ้าง รัฐไม่ได้เข้าไปทำด้วยไม่ได้สมทบเงินด้วย เป็นต้น ในกรณีการสร้างสังคมสวัสดิการสามารถทำได้โดยรัฐออกกฎหมายให้บริษัทและลูกจ้าง ปฏิบัติ เช่น ออกกฎหมายให้บริษัทต้องจัดสวัสดิการให้ลูกจ้างอย่างเหมาะสม เป็นต้น (ASTV ผู้จัดการออนไลน์ สาธารณสุขและรัฐสวัสดิการ ๒๘ พ.ย. ๕๓)

มหาวิทยาลัยต่างๆ ก็มุ่งผลิตบัณฑิตมาเพื่อเป็นผู้คอยสนองตามนโยบาย ไม่ค่อยมีบทบาทสำคัญในการร่างนโยบาย และยิ่งขาดการเข้าถึงชุมชนอย่างแท้จริง ยิ่งขาดความคิดที่สร้างสรรค์ทำงานเพื่อรับใช้หน่วยงานองค์กร พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) วิเคราะห์ว่า “ตามศัพท์ สังคมสงเคราะห์ แปลง่าย ๆ ว่า การสงเคราะห์สังคม แต่ถ้าจะแปลให้ลึกกว่านั้น ก็มีความหมายทางธรรมสงเคราะห์ คำบาลีเป็น สงคห (สังคหะ) แปลว่า ประมวล รวบรวม จับมา รวมเข้าด้วยกัน ยึดเหนี่ยวจิตใจให้รวมกันเป็นหนึ่ง ผูกใจกันไว้ สังคห ที่แปลว่า ยึดเข้าไว้ด้วยกันนั้น หมายถึง ยึดในแง่นามธรรม และยึดในแง่รูปธรรม ทางนามธรรม คือ ยึดเหนี่ยวผูกจิตใจให้รวมกันเป็นหนึ่งทางรูปธรรมคือให้คนมารวมกันประสานเข้าด้วยกัน ดังนั้น ความมุ่งหมายของสังคมสงเคราะห์ จึงไม่ใช่เป็นเพียงเอาอะไรไปให้เขา ไม่ใช่เอาบริการไปให้ เอาทรัพย์สินเงินทองไปให้ แต่หมายถึงทำให้สังคมรวมใจกัน

จากเดิม เช่น การใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย การดื่มสุรา ดิทยาเสพติด การมั่วสุมของเด็กและเยาวชน เป็นต้น ย่อมเกิดปัญหาสังคมตามมา ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสังคม รู้จักสิ่งถูกสิ่งผิดและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

๒) บทบาทด้านการให้ความรู้ พระสงฆ์เป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้ ชี้ปัญหาและสาเหตุของปัญหา ให้บุคคล กลุ่มชนและชุมชนเข้าใจปัญหาอย่างมีเหตุมีผล ไม่มั่งงายและกระตุ้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในปัญหาของตนและอยากแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง โดยชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของการเกิดปัญหาและช่วยกันหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหามาตามหลักของความเป็นจริง

๓) บทบาทด้านการให้ความรู้แก่ครอบครัว ในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการแข่งขันทำให้ ไม่มีเวลาดูแลลูกและสมาชิกในครอบครัว จึงเกิดการละเลยโดยไม่เห็นความสำคัญ มองวัตถุเป็นที่ตั้ง มุ่งแต่ทำงาน ทำให้ครอบครัวขาดความรักความอบอุ่น จึงทำให้ขาดความรู้ เกิดปัญหาสังคมขึ้นได้ การให้ความรู้ควรเป็นบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำหน้าที่ด้านนี้ เมื่อประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจก็จะทำให้ไม่ตกเป็นเหยื่อของคนที่ไม่หวังดี ยิ่งในสังคมสวัสดิการนั้นมนุษย์ย่อมมีความ มั่นคงในหน้าที่การงาน การเจ็บป่วย การรักษาพยาบาล เพื่อให้เกิดความเสมอภาคของคนในสังคม ลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน

๔) บทบาทด้านการทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ พระสงฆ์ควรทำงานด้านสังคมสงเคราะห์เป็น การเข้าไปร่วมมือกับอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาที่เกิดขึ้นกับญาติโยม เช่น คนจน บ้านเรือนไม่มีหรือผุพัง จะซ่อมแซมหรือสร้างก็ต้องประสานหรือเป็นตัวกลางให้การช่วยเหลือ ให้เกิดขึ้น ประสานกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน หรือประชาชนในชุมชนนั้น ๆ โดยลำพังพระสงฆ์เองไม่สามารถช่วยผู้ประสบปัญหาได้ ต้องทำงานในรูปของสหวิชาชีพแต่ละสาขา ที่มีความเกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุน แก้ไข และฟื้นฟูปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน

๕) บทบาทด้านการเสริมพลังอำนาจชุมชน ชุมชนของสังคมไทยปัจจุบันมีความอ่อนแอไม่ว่า จะเป็นด้านความรู้ ความสามารถ อาชีพ ฝีมือ และความรู้ไม่สามัคคีกัน จึงขาดความเป็นเอกภาพ ไม่มีความเข้มแข็ง เมื่อเป็นอย่างนี้ย่อมตกเป็นเหยื่อของผู้ที่ไม่หวังดีที่มีความแข็งแกร่งกว่า ตกเป็น เครื่องมือของผู้ที่เหนือกว่า เช่นเดียวกันพระสงฆ์ในสังคมสวัสดิการต้องมีการกระตุ้นให้ชุมชนมีความ รักความสามัคคีกัน ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น ทำให้เกิดชุมชนที่มีอำนาจที่สามารถจะ ต่อรองกับพลังภายนอกชุมชนได้ ไม่ยอมให้ใครมากดขี่ข่มเหงให้มีพลังที่เข้มแข็ง พึ่งพิงตนเองได้ สามารถต่อสู้ปัญหาและช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ต่อไป

๖) บทบาทด้านการพิทักษ์สิทธิ ปัญหาสังคมเกิดจากบุคคลที่อ่อนแอไม่สามารถช่วยเหลือ ตนเองได้ ทำให้เกิดเป็นภาระให้แก่สังคม พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ก็ควรทำงาน

ด้านพิทักษ์สิทธิบุคคลที่ประสบปัญหาและกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางสังคม เพื่อปกป้องสิทธิไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในสังคม เพราะสังคมไทยเรายังเป็นสังคมอุปถัมภ์ที่สืบทอดมาแบบเจ้าขุนมูลนายกับไพร่ ชนชั้นล่างมักจะไม่ค่อยมีสิทธิที่จะเท่าเทียมกับคนชั้นสูงในสังคม ขาดโอกาส ทำให้ถูกกดขี่ข่มเหง ตกเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบอยู่ตลอดเวลาไม่เข้าถึงทรัพยากร ด้อยทั้งความรู้ความสามารถ ตลอดถึงการต่อรองกับผู้ที่เกี่ยวข้องว่า พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องให้การพิทักษ์สิทธิให้แก่คนชั้นล่างเพื่อไม่ให้เสียเปรียบและมีโอกาสเหมือนคนปกติทั่วไปในสังคม

๗) บทบาทด้านการศึกษาหรือการวิจัยชุมชน บทบาทหน้าที่ในการศึกษาชุมชน พระสงฆ์ควรมีความใส่ใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนที่ตนเองอยู่ โครงสร้างประชากร จำนวนหลังคาเรือน ตลอดจนจำนวนสมาชิกในชุมชน ปัญหาของชุมชนตั้งแต่ระดับจุลภาคไปจนถึงมหภาค โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการหาปัญหาโดยการประชุมและทำสัมมนาปัญหา ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดหาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับประชาชน โดยเฉพาะปัญหาสังคม เช่น เด็กกำพร้า เด็กพิการที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ คนยากจน หญิงหม้าย คนติดยาเสพติด ตลอดจนคนชรา เป็นต้น และควรจัดอันดับความหนักเบาของปัญหาอย่างทั่วถึงประชาชนทุกพื้นที่ เพื่อเป็นการทำงานสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาและสามารถนำปัญหานั้นไปทำแผนในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาภายในชุมชนของตน ถ้าปัญหานั้นสามารถช่วยได้ในชุมชนก็ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดทำการช่วยเหลือ ซึ่งเป็นกลยุทธ์การทำงานเชิงรุกมากกว่าเชิงรับของพระสงฆ์

๘) บทบาทด้านการทำโครงการช่วยเหลือ เนื่องปัญหาที่ได้ศึกษาเรียนรู้ร่วมกับชุมชนก็สามารถเลือกปัญหาที่ทำได้แก้ไขได้โดยความร่วมมือของชุมชน ทำโครงการด้านอาชีพต่างๆ โดยขอเป็นคนประสานและขอความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนหรือให้การอบรมด้านอื่นๆ ตามปัญหาที่ร่วมศึกษากับชุมชนที่สรุปออกมา แต่ละปัญหาล้วนแต่ออกมาจากความคิดและการร่วมมือของของชุมชน ปัญหานั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มหนึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขได้ในชุมชน และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนไม่สามารถจะทำได้เพราะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับนโยบายหรือเรื่องใหญ่เกินที่ชุมชนจะทำได้ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน สัญชาติ เกี่ยวกับบัตรประชาชน หรือเรื่องใหญ่ๆ ที่ชุมชนไม่สามารถที่จะเข้าไปแก้ไขได้หรือแก้ไขลำบาก โครงการเหล่านี้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันทำโดยมีพระสงฆ์เป็นหลัก

๙) บทบาทด้านการเป็นตัวกลางประสานงาน พระสงฆ์เป็นผู้ที่สังคมยอมรับและให้ความเคารพศรัทธา สามารถรวบรวมประชาชนและประสานงานระหว่างองค์กรรัฐกับเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการในสังคม เพราะทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรเหล่านี้ต่างก็มีเป้าหมายเดียวกัน

คือ อยากรู้ให้ประชาชนมีความสุข ทำอย่างไรเพื่อให้หน่วยงานเหล่านี้เกิดความรู้ความเข้าใจ ให้มีส่วนร่วมในการเข้ามาทำงานร่วมกัน หน้าที่ประสานงานจึงเป็นบทบาทที่สำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างคนรวยและองค์กรต่างๆ ให้ เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหามีอยู่ในชุมชนของตน

๑๐) บทบาทด้านการจัดกิจกรรมและโครงการ พระสงฆ์ในสังคมสวัสดิการควรมีบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรม/โครงการร่วมกับบุคคล ครอบครัว กลุ่มชน และชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ อาชีพ ในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน การประสานงานจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับงานสังคมสงเคราะห์ เพราะงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีผู้ประสานที่ดี ซึ่งในชุมชนนั้น บทบาทหน้าที่นี้ที่เหมาะสมที่สุดคือพระสงฆ์ โดยใช้ความคุ้นเคยกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างดีภายในหรือภายนอกชุมชน เหล่านี้เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้

๑๑) บทบาทด้านการประเมินผลของโครงการ พระสงฆ์เมื่อมีการทำโครงการให้การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมแล้ว ก็ควรตรวจตราดูว่างานหรือโครงการที่ทำไปประสบความสำเร็จหรือเกิดปัญหาอะไรหรือไม่ ถ้าประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจก็ไม่มีอะไร แต่ถ้าโครงการหรืองานที่ทำเกิดปัญหาขึ้นไม่มีความคืบหน้า หรือเกิดปัญหาอุปสรรคอะไร ก็เข้าไปประสานและแก้ไขปัญหานั้นให้ราบรื่นด้วยดี

๑๒) บทบาทด้านการมีส่วนร่วมนโยบายสังคม พระสงฆ์ควรทำงานทั้งในระดับจุลภาคและมหภาคทั้งเชิงรุกและรับ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ การมีส่วนร่วมในการร่างนโยบายเป็นงานที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดผลดีและเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมให้ดียิ่งขึ้น โดยเป็นผู้มีส่วนร่วมเสนอเพื่อร่างเป็นนโยบายในการที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาสังคมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

สรุป อย่างไรก็ตามแต่ละสังคมก็ย่อมมีความแตกต่างกันทางด้านความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของมนุษย์ โดยมนุษย์และเพื่อมนุษย์ พระพุทธองค์สอนให้มนุษย์ดำเนินชีวิตตามความเป็นจริง จะแก้ไขปัญหาก็ก็ต้องรู้จักปัญหา และเหตุของปัญหา การแก้ไขปัญหานั้นต้องมีเหตุมีผลและทางเดินที่ถูกต้องให้สอดคล้องตามกฎของธรรมชาติ พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ จะสามารถนำมาใช้ได้อย่างไรกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่อยู่ในชุมชน ให้สามารถป้องกันแก้ไขปัญหานั้นได้ และสนับสนุนให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข มีอาชีพทำ แทนที่จะปล่อยให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนของตนที่เกิดปัญหาถูกละเลย จนเป็นเหตุให้ศาสนาอื่นเข้ามาช่วยเหลือ โดยที่เราไม่เห็นความสำคัญ ทั้งๆ ที่ลืมนึกไปว่าบทบาทหน้าที่ของตนที่ควรทำ อย่าให้เขารอคอย การเข้าไปช่วยเหลือชี้แนะแนวทาง เพื่อให้เกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหานั้นและช่วยเหลือผู้อื่น เดินในให้ถูกทาง พระสงฆ์ที่อยู่ในสังคมโลกาภิวัตน์ก็จะมีบทบาทสำคัญและมีความหมายในสังคมมากยิ่งขึ้น

